

O'ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

POYABZAL - TAGCHARM UCHUN SINOV USULLARI - O'LCHAMLI
BARQARORLIK

(EN 12800:2002, IDT)

Rasmiy nashr

O'zbekiston standartlar instituti

Toshkent

So‘z boshi

1. O‘zbekiston standartlar instituti tomonidan QABUL QILISHGA TAQDIM ETILDI.
2. O‘zbekiston standartlar institutining 2024 yil 15-iyuldagi 37/XSt-sonli buyrug‘i bilan TASDIQLANDI VA AMALGA KIRITILDI.
3. Ushbu standart EN 12800:2002 “Footwear - Test methods for insoles - Dimensional stability” xalqaro standartiga aynan o‘xshash.
4. DASTLABKI AMALGA KIRITILISHI

Ushbu milliy standart va unga bo‘lgan o‘zgartishlarni O‘zbekiston hududida amalga kiritish haqidagi axborot Standartlashtirish bo‘yicha milliy organning rasmiy veb-saytlari va standartlarning yillik axborot ko‘rsatkichlarida qayd etiladi. Ushbu standartni qayta ko‘rib chiqish yoki bekor qilish haqidagi muvofiq axborot Standartlashtirish bo‘yicha milliy organning rasmiy veb-saytlari va standartlarning yillik axborot ko‘rsatkichlarida qayd etiladi.

Ushbu milliy standartni O‘zbekiston Respublikasi hududida rasmiy chop etish mutlaq huquqi O‘zbekiston standartlar institutiga tegishli

O‘ZBEKISTON MILLIY STANDARTI**POYABZAL - TAGCHARM UCHUN SINOV USULLARI - O‘LCHAMLI
BARQARORLIK****ОБУВЬ - МЕТОДЫ ИСПЫТАНИЯ ПОДОШВЫ - УСТОЙЧИВОСТЬ
РАЗМЕРОВ****FOOTWEAR - TEST METHODS FOR INSOLES - DIMENSIONAL STABILITY**

Amalga kirish sanasi 15.09.2024 y.

1 Qo‘llanish doirasi

Ushbu Yevropa standartida materialdan qat’iy nazar tagliklarning suvga botirilgandan keyingi o‘lcham barqarorligini aniqlash usuli ko‘rsatilgan.

2 Standartlarga havolalar

Ushbu standartni qo‘llash uchun quyidagi havola qilingan hujjatlar ajralmas hisoblanadi.

Eskirgan ma'lumotnomalar uchun faqat keltirilgan nashr amal qiladi. Tasdiqlanmagan ma'lumotnomalar uchun havola qilingan hujjatning so‘nggi nashri (shu jumladan har qanday o‘zgartirishlar) qo‘llaniladi.

EN 12222, Poyabzal - poyabzal va poyabzal uchun komponentlarni konditsiyalash va sinovdan o‘tkazish uchun standart atmosferalar.

prEN 13400:1998, Poyabzal - Poyabzal uchun komponentlarni namuna olish joyi.

3 Ta’riflar

Ushbu standart maqsadlari uchun quyidagi ta’riflar qo‘llaniladi.

3.1 bo‘kish

patak materialining sinov bo‘lagi 6 soat davomida suvga botirilgan holda qoldirilgandan so‘ng foizlarda ifodalangan qalinlikdagi o‘sish.

3.2 o‘lchamni kattalashtirish

Patak materialidan olingan sinov bo‘lagi 6 soat davomida suvda qoldirilgandan so‘ng uning uzunligi va enining foizlarda ifodalangan o‘sishi.

3.3 Qisqarish

sinov materiali 35 °C haroratda pechda 24 soat davomida qoldirilgandan so‘ng, sinov material bo‘lagining uzunligi va enining foizlarda ifodalangan qisqarishi.

3.4 O‘lchamli barqarorlik

Belgilangan sinov sharoitlaridan (masalan, issiqlik, namlik) oldin va keyin sinov bo‘lagidagi ikkita tayanch nuqtalar orasidagi masofaning o‘zgarishi boshlang‘ich masofaga nisbatan foizda ifodalangan.

4 Uskuna va material

Quyidagi apparat va materialdan foydalaniladi:

4.1 Qattiq asosga o‘rnatilgan va o‘lik massa bilan shunday yuklanganki, siqish to‘voni 50 kPa ± 5 kPa1 bosim ostida bo‘ladi. O‘lchagich yassi, dumaloq va diametri 10,0 mm bo‘lgan siquvchi oyoqqa ega.

Izoh – Ushbu milliy standartdan foydalanishda havola qilinayotgan standartlarni O‘zbekiston hududida amal qilishini joriy yilning 1 yanvar holati bo‘yicha tuzilgan muvofiq standartlar ko‘rsatkichi (tasniflagichi) bo‘yicha hamda joriy yilda chor etilgan axborot ko‘rsatikichlari bo‘yicha tekshirish maqsadga muvofiq bo‘ladi. Agarda havola qilinayotgan standart almashtirilgan (o‘zgartirilgan) bo‘lsa, unda ushbu milliy standartdan foydalanish chog‘ida almashtirilgan (o‘zgartirilgan) standartga amal qilishi kerak. Agarda havola qiligayotgan standart almashtirilmasdan bekor qilingan bo‘lsa, unga havola qilingan qoida ushbu havolaga dahldor bo‘lmagan qismida qo‘llaniladi.

O'lchagich 0,01 mm masshtab qismlariga ega.

4.2 O'lchov uskunasi - 0,1 mm aniqlikda o'lchashga qodir bo'lgan Vernier kaliperlari yoki shunga o'xshashlari.

4.3 Shisha yoki yassi tubli konteyner, u shunday o'lchamga ega bo'lishi kerakki, bunda sinov parchasini tubiga joylashtirish mumkin bo'lsin.

4.4 Sinov bo'lagini 35 °C gacha qizdirish uchun pech va qizdirish davrida sinov bo'lagini talab qilingan haroratdan 1 °C gacha ushlab turish uchun termostatik boshqariladi.

4.5 Distillangan suv

5 Namuna olish va konditsiyalash

Poyabzal tagcharmi, kesilgan tagcharmi yoki tarkibiy qismidan ikkita kvadrat yoki to'rtburchak shaklidagi (60 mm ± 20 mm) × (60 mm ± 20 mm) sinov qismlariga yetkazib beriladi, biri shish va o'lcham o'sishini aniqlash uchun, ikkinchisi esa qisqarishni aniqlash uchun. Berilgan o'lchamlarga ko'ra, sinov parchasini namuna imkon qadar katta qilib kesing. Agar sinov bo'laklari poyabzal yoki kesik qismdan olingan bo'lsa, namuna olish prEN 13400:1998 bo'yicha amalga oshiriladi.

Sinov bo'laklarini EN 12222 bo'yicha kamida 24 soat davomida konditsiyalash.

6 Sinov usuli

6.1 Bo'kish va kattalashish

Shartli sinov bo'laklaridan birida har ikki tomondan 5 ta parallel chiziqlar chizing. Hosil qilingan A, B, C va D kvadrat yoki to'g'ri to'rtburchakning qirralarini belgilang

(1-rasmga qarang). AD va BC diagonallarni izlang. AE, BE, CE va ED diagonallarning markazi E va yarim nuqtalarini belgilang va ularni F, G, H va I bilan belgilang.

O'lchov uskunasi yordamida A-V, C-D, A-C va B-D nuqtalar orasidagi masofalarni o'lchang.

Mikrometr o'lchagich yordamida E, F, G, H va I nuqtalardagi qalinlikni o'lchang.

Sinov parchasini distillangan suvga 6 soat davomida botiring.

Sinov bo'lagini kichik og'irlik bilan yuklanayotgan suvga to'liq botirish kerak

Sinov parchasini suvdan oling va yuzaki suv tomchilarini chiqarib tashlang.

Yana AB, CD, AC va BD masofalarni hamda E, F, G, H va I nuqtalardagi qalinlikni o'lchang.

6.2 KichrayISH

Ikkinchisida shartli sinov bo'laklari 6.1 dagi kabi parallel chiziqlar bilan belgilanadi (1-rasmga qarang). A-V, C-D, A-C va B-D masofalarni o'lchang.

Sinov parchasini quritish pechida (qarang 4.4) 24 soat davomida qoldiring. So'ngra A-V, C-D, A-C va B-D masofalarni qaytadan o'lchang.

7 Natijalar ifodasi

7.1 Shishish

Beshta eo qalinlikning o'rtacha qiymatini hisoblang.

Sinov bo'lagini suvdan olib tashlagandan so'ng beshta qalinlikning o'rtacha qiymatini hisoblang.

Bo'kuvchanlik, H , quyidagi tenglamadan foizda (%) hisoblanadi:

$$H = \frac{e_f - e_o}{e_o} \times 100$$

Bu yerda

e_f - nam bo'lganda sinov parchasining qalinligi

e_o - sinov parchasining qalinligi.

Natijani eng yaqin 0,5% gacha ifodalang.

7.2 Hajmni oshirish

6.1 ga muvofiq o'lchangan A-B va C-D boshlang'ich masofalarning o'rtacha qiymatini hisoblang va uni ap deb nomlang Xuddi shunday A-C va B-D boshlang'ich masofalarning o'rtacha qiymatini toping va uni b_1 nomlang.

Xuddi shu tarzda, sinov bo'laklarini suvdan olgandan so'ng o'lchangan bir xil masofalarning o'rtacha qiymatlarini hisoblang va uni A-B va C-D masofalar uchun a_2 va A-C va B-D masofalar uchun b_2 deb nomlang.

Tenglamalardan foizlarda ifodalangan V o'lchamning o'sishini hisoblang:

$$V_a = \frac{a_2 - a_1}{a_1} \times 100$$

(a yo'nalishda o'lchamning ortishi)

$$V_b = \frac{b_2 - b_1}{b_1} \times 100$$

(o'lchamning b yo'nalishdagi o'sishi)

Natijani eng yaqin 0,5% gacha ifodalang.

7.3 Kichraytirish

6.2-§ ga muvofiq o'lchangan A-B va C-D masofalarning o'rtacha qiymatini hisoblang va uni a_0 deb nomlang.

A-C va B-D masofalarning o'rtachasini toping va uni b_0 deb nomlang.

Sinov parchasini pechda 35 °C haroratda 24 soat davomida qoldirgandan so'ng o'lchangan bir xil masofalarning o'rtacha qiymatlarini hisoblang va ularni b_{24} va b_{24} .

Tenglamalardan kamayish yukini S, foizda hisoblang:

$$S_a = \frac{a_0 - a_{24}}{a_0} \times 100$$

Va

$$S_b = \frac{b_0 - b_{24}}{b_0} \times 100$$

Natijani eng yaqin 0,5% gacha ifodalang.

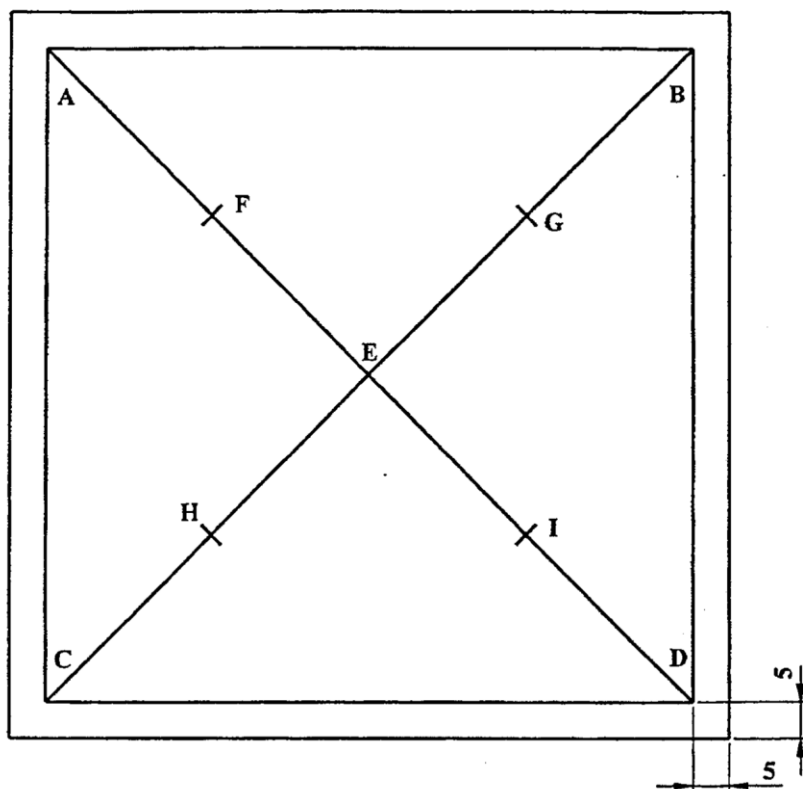
Natija ikkita qiymatning o'rtachasi bo'ladi.

8 Sinov hisoboti

Sinov hisobotida quyidagi ma'lumotlar bo'lishi kerak:

- a) 7,1, 7,2 va 7,3 bo'yicha ifodalangan bo'kish, kattalashish va qisqarish natijalari;
- b) sinovdan o'tkazilgan namunalarning to'liq tavsifi, shu jumladan tijoriy uslublar kodlari, ranglar, tabiat va boshqalar;
- v) tegishli hollarda tanlov o'tkazish tartibining tavsifi;
- d) sinov usuliga havola qilish;
- e) standart testlash tartibidan har qanday chetga chiqish tafsilotlari;
- f) sinov uslubidan har qanday chetga chiqish;
- g) sinov o'tkazilgan sana.

O'lchamlar millimetrd

1-rasm - Sinov bo'lagini belgilash

Bibliografik ma’lumotlar

SUT 61.060